

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacrae Theologiae Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiae Ad Mentem Scoti Cursus Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

2. Quid sit subiectum motus, & quomodo motus à subiecto, termino,
actione, passione distinguantur.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

Ad confirmationem respondeo distinguendo primum consequens: simpliciter loquendo, concedo consequentiam, loquendo de potentia inuolente carentiam seu negationem termini, seu formæ, ad quam est potentia: quantum est ex parte motus ita, ut motus ipse non sufficeret absque termino eius, nego consequentiam. Itaque, ut sæpe dixi, motus relinquit subiectum in potentia, quatenus ultra motum debet necessario acquirere aliquid aliud, sine quo esset indeterminatum, & inutiliter sub motu solum.

9 *Obiicies secundo*: motus ut sic, non est communis vniuoce utrique motui, ergo non definitur hic motus ut sic.

Respondeo primo negando antecedens: nam quæcumque differentia, quæ est inter utramque motum, ratione cuius dicerentur non esse eiusdem rationis, provenit ex differentia specifica ipsorum, & non ex ratione communi, quam participant.

Respondeo secundo negando consequentiam, maxime secundum adversarios, qui fatentur illa, quæ cōveniunt solū analogice, posse vnicā definitione analogica describi, & sic etiam secundū Scotistas definiuntur ultimæ differentia, & alia, quæ non conveniunt in aliquo vno conceptu positivo vniuoce; ergo quamvis hi motus nō convenirent vniuoce, quandoquidem negari non potest, quin ad minus conveniant analogice, poterunt definiri aut describi vnicā definitione.

10 *Obiicies tertio*: sequeretur creationem fuisse definitam hic à Philosopho, quod videtur absurdum, quia neque cognovit creationis possibilitatem: ergo non comprehenditur mutatio instantanea sub prædicta definitione.

Respondeo negando sequelam, quia creatio dicit independentiam à subiecto, motus autem hic definitus, tam qui successivus est, quam qui instantaneus, dicit ordinem ad subiectum. Quod si etiam comprehenderetur creatio, nō esset inconueniens quod descriptio data ab Aristotele conveniret aliquibus rebus ab ipso nō cognitis, modo illæ res convenirent cum rebus ab ipso definitis, secundum quod definitæ sunt. Et certe definitio causæ efficientis, quod sit principium influens esse in aliud, sine dubio cōvenit causæ creativæ, quamvis hanc non agnouerit Philosophus.

11 *Obiicies quarto pro Complutensibus* quatenus tenent mutationes ad actus vitales nō comprehendi hac definitione: *Philosophus 3. de anima tex. 22.* ait motus ad actus vitales esse alias species motus à motibus aliis ac mutationibus imperfectis: ergo motus ad sensationes seu actus vitales non comprehenduntur sub motu hic definito.

Respondeo negando consequentiam, quia possunt specie distinguui ab aliis motibus, quamvis cōvenirent cum illis in ratione motus ut sic, qui hic definitur. Nec Philosophus vocat motum ad actus vitales actum rei perfectæ, ut supponunt Complutenses, sed dicit ipsosmet actus vitales esse actus rei perfectæ, id est rei, quæ per illos actus non acquirit ulteriorem perfectionem, quod est longe diversum.

12 *Obiicies quinto pro iisdem*: motus hic definitus est actus entis existentis in potentia: sed sensationes sunt actus entis existentis in actu: ergo non definiuntur hic. Probat minor: quia illæ sensationes sunt operationes sensus vel intellectus iam facti in actu per suam speciem, non enim sentire convenit sensui nisi actu existenti per illam, & prout in illo priori continet perfectionem specificam sensationis, & consequenter prout sic intelligitur perfectus & secundus.

Confirmatur: quia motus de quo hic, petit terminum à quo: sed motus ad actus vitales non requirunt terminum à quo: ergo non sunt motus, ut motus hic definitur.

Probat minor: quia in instanti, quo creator subiectum, possunt esse sensationes in ipso, ut patet in Adamo.

Respondeo: distinguendo minorem: si per sensationem intelligitur motus ad actus vitales, nego minorem: si intelligatur ipsomet actus vitalis, qui acquiritur per mo-

tum, aut se ipso, concedo minorem, Et similiter distinguo consequens: si per sensationes intelligatur motus ad actus vitales, nego consequentiam, si ipsimet actus vitales, qui acquiruntur per motum, concedo consequentiam. Probatio autem minoris non est prorsus ad rem; neque enim ad propositum facit, quod sensationes proveniant effectivè à re, quæ movetur ad ipsas, aut per ipsas: quia hoc non impedit: quo minus motus ille posset esse proprie dictus motus: nam motus, quo movet se aqua ad frigus, & quo grane movet se deorsum, est proprie dictus motus, & provenit tamen effectivè ab ipsis mobilibus, contineturque in eorum virtute quoad suam speciem. Et sane, si actus vitales non procederent effectivè à potentia vitali constituta per speciem, eodem modo haberent rationem actus rei perfectæ, quo de facto habent quantum ad propositum.

Ad confirmationem respondeo negando minorem: ad cuius probationem dico quod sensationes, prout habent rationem motus, nequeant esse in instanti, quo sentiens producit, quamvis sub aliis rationibus possint esse in illo instanti. Itaque quemadmodum acquisitio caloris potest esse in instanti, in quo producit ignis, & in illo instanti non habet rationem motus, quia motus ut sic, formaliter necessario presupponit carentiam termini ad quæ in subiecto, loquendo de motu in rigore, quamvis acquisitio caloris in quocunque instanti postea haberet rationem motus: ita quamvis sensatio habita in instanti, in quo sentiens produceretur, non haberet rationem motus, nec produceretur per motum, tamen quando haberetur in aliis instantibus, aut haberet rationem motus, aut produceretur per motum.

QVÆSTIO II.

Quid sit subiectum Motus, & quomodo Motus à subiecto, termino, actione & passione distinguatur.

13 *EX* resolutione huius quæstionis multo magis patebit natura motus quantum ad entitatem suam intrinsecam.

CONCLUSIO I.

Subiectum Motus, quo mobile movetur ad aliquam formam intrinsecam, est ipsum mobile. Hæc est communissima contra Soncinam, Hervæum & Fonssecam 5. met. c. 15. q. 10. qui licet concedant alios motus subiectari in mobili præter motum localem, dicunt hunc non subiectari in illo, sed in corpore locante.

Probat: omnis forma debet in ipso subiectari quod nominat, nisi sit aliquid inconueniens in tali subiectione: sed motus est forma denominans mobile moveri actu, nec est vlla inconuenientia quod subiectetur in ipso: ergo debet in ipso subiectari.

Probat secundo, quia motus est acquisitio termini, ad quem mobile movetur cum respectu ad non esse immediate præcedens termini illius in mobili: sed illa acquisitio est in ipso mobili, & illa negatio termini fuit in illo in tempore aut instanti antecedenti: ergo motus est in illo, & quidem immediate.

Confirmatur: quia implicat quod aliquid moveatur ad aliquem terminum, quin vel ille terminus sit in illo, vel respectus aliquis aut vniuo realis ad illum terminum: ergo motus debet esse in illo tanquam in subiecto.

Probat consequentia: quia si terminus sit in illo receptus, etiam acquisitio termini quamvis identificaretur termino, debet esse in illo: si vero ipse terminus non sit in ipso receptus, sed solum dicitur moveri, quia vniuo realiter de nouo alicui in se non recepto, sicut corpus quasi vniuo loco extrinseco, quando movetur localiter, tum ipsamet vniuo seu applicatio illius ad locum illum extrinsecum debet esse in illo.

14 *Obiicies*. Secundum Philosophum lib. 8. c. tex. 59. per motum localem mobile nullam formam intrinsecam acquirit; ergo motus, quo movetur localiter, non est in ipso, tanquam in subiecto, præferim in hætionis, quamvis sit in ipso tanquam in subiecto denominationis, quod scilicet denominatur ab ipso moveri, quod non negant adversarii.

Respondeo

Respondeo distinguendo antecedens nullam formam intrinsecam absolutam, transeat; relatiuam, nego antecedens.

Obicies secundo: Terminus motus localis est locus: sed locus est in corpore locatæ, & nullo modo dicitur esse in locato, sed potius locatum dicitur esse in loco, ergo terminus motus localis non est in mobili: sed si terminus motus non sit in illo, nec ipse motus poterit esse in illo, quia alias fieri termini esset in subiecto & factum esse in alio.

Respondetur, loquendo de motu locali passiuo, quo mobile dicitur formaliter moueri, de quo hic loqui debemus (nam motus localis, actiuus, quo aliquid mouet effectiue aliud aut seipsum, non est ad propositum, non enim est actus mobilis, sed mouentis) concedendo totum primum syllogismum, & negando subsumptum cum sua probatione, quia fieri termini motus localis, ut est terminus, non est aliud, quam acquisitio ipsius, & consequenter ipse motus, prout dicit respectum ad non esse immediate præcedens, quæ acquisitio est in mobili; factum autem esse termini, prout est terminus motus localis, non est aliud quam acquisitio loci prout dicit ordinem ad esse immediate præcedens, quæ etiam acquisitio est in mobili. Itaque de duplici fieri formæ possumus loqui, vel de illo, à quo recipit formaliter formam esse existentia, & concedo hoc fieri esse in ipsa forma tanquam in subiecto; nec hoc est motus proprie dictus, de quo hic loquimur; bene enim huiusmodi fieri posset esse absque eo, quod aliquid moueretur proprie. Aliud fieri formæ est fieri, quod habet in subiecto, & hoc etiam fieri potest dupliciter considerari; vel enim intelligitur de fieri, à quo formaliter dicitur forma vniri subiecto & recipi in ipso, & hoc fieri est in ipsa forma; vel de fieri formæ, idest, de eo, à quo subiectum dicitur formaliter recipere formam, & huiusmodi fieri est in ipso mobili immediate, & terminatur immediate ad ipsam formam.

CONCLUSIO II.

Motus distinguatur realiter ab agente mobili, & termino.

15 **M**otus distinguitur realiter ab agente mobili, & termino, quem per motum acquirit mobile. Hæc est communissima ratio Scottistarum quam Thomistarum contra Masium hic aliquos veteres Thomistas pro se citantem, & existimantem, quod non distinguatur realiter à termino.

*Probat*ur autem: quia possunt existere simul in rerum natura agens, verbi gratia ignis, & mobile, verbi gratia aqua, & terminus per motum acquisitus, verbi gratia calor, quin moueretur aqua, & quin consequenter daretur motus, quo moueretur aqua ad calorem; ut si calor produceretur à Deo absque subiecto vlllo, aut in alio subiecto: ergo motus, quo mouetur aqua ad calorem, distinguitur realiter à mobili, agente, & termino, siue sumantur seorsim siue simul.

Dices, terminum ut acquisitum non posse esse absque motu.

Contra primo: quia hic loquimur de termino, qui acquiritur, non ut acquiritur reduplicatiue loquendo, sed specificatiue tantum.

Contra secundo: quia ut acquisitus etiam distinguitur realiter à motu, quia motus subiectatur immediate in mobili quod mouetur; illud autem à quo formaliter habet terminus esse acquisitus subiectatur immediate in ipso termino: sed quæ subiectantur in subiectis distinctis realiter, distinguuntur realiter: ergo terminus, etiam ut acquisitus, distinguitur realiter à motu.

Contra tertio: quia potest esse terminus acquisitus à mobili, & coniunctus illi, quin mobile moueatur motu riguroso, de quo hic loquimur: nam quando producitur ignis cum calore, in eodē ipso instanti, quo producitur, habet calorem acquisitum, & tamen non mouetur proprie ad calorem, quia ut sic moueretur, deberet existere pro aliquo instanti ante acquisitum terminum: ergo motus dicit aliquid distinctum realiter à termino acquisito.

16 *Obicies*, motus est forma in fieri, sed forma in fieri

non distinguitur re ipsa à forma in facto esse: ergo motus non distinguitur realiter à termino siue in fieri, siue in facto esse.

Respondetur negando maiorem, quia potest forma esse in fieri, absque eo quod aliquid moueatur, ut si produceretur extra subiectum, aut si produceretur in illo ipso instanti, in quo producitur subiectum in ipso subiecto: & quia fieri ipsius formæ subiectatur in ipsa forma, motus autem subiectatur in mobili: unde quamuis forma non posset esse in fieri, quin motus esset, adhuc distingueretur realiter.

Obicies secundo: sequeretur, quod mobile moueretur duplici motu, moueretur enim ad terminum, & moueretur ad motum, si realiter distingueretur à termino; seu quod idem est, acquireret duas realitates realiter distinctas, & consequenter moueretur duplici motu, non secus ac illud, quod moueretur simul ad calorem & siccitatem, moueretur duplici motu, quia moueretur ad duas realitates realiter distinctas.

Respondetur, negando sequelam, quia licet acquireret duas realitates, tamen vna tantum ex illis est motus, & altera non est motus, sed terminus acquisitus per motum.

17 *Dices*, eo ipso, quo acquirit mobile aliquam realitatem, quam ante non habuit, mouetur, quia eo ipso, quod aqua habet calorem, quem ante non habuit, mouetur ad calorem: ergo etiam eo ipso, quod habet motum, quem ante non habuit, mouetur: ergo mouetur duplici motu.

Respondeo, distinguendo antecedens: ita vt omnis realitas iam habita, & ante non habita tribuat ipsi denominationem moti formaliter loquendo, nego antecedens: ita vt quoties sit realitas aliqua iam habita, & non habita antecederet, mobile vere moueatur, & sit aliquid, à quo habet formaliter illam denominationem moti, concedo antecedens: & similiter distincto primo consequente, nego ultimam consequentiam. Itaque quauis quoties aqua habet calorem de nouo, necessario moueatur, tamen non necessario mouetur per ipsum calorem formaliter & proxime loquendo, sed mouetur per aliquid aliud ad calorem, nempe per ipsum motum, & consequenter quandoquidem, dum calefit, non sint in ipsa duo motus, non debet moueri duplici motu.

Obicies tertio: eo ipso quo intelligitur aqua, verbi gratia, recipere calorem, intelligitur moueri, etiam si non intelligatur recipere aliquid realiter distinctum; ergo frustra poneretur aliquis motus realiter distinctus à calore.

Respondeo, antecedens implicare contradictionem, quia implicat intelligere intellectione vera, quod aqua recipiat calorem formaliter absque eo, quod intelligatur habere aliquid, à quo habeat illam denominationem recipientis; & implicat quod intelligatur vere habere illam denominationem; quin habeat aliquid distinctum à calore, à quo habeat illam denominationem; quandoquidem nec à se ipsa, nec à calore possit illam habere, nec ab utroque simul.

CONCLUSIO III.

18 **M**otus nihil postituum dicit, quod sit realiter distinctum ab vnione mobilis ad formam, ad quam dicitur moueri. Hanc puto in re communem esse, &

*Probat*ur: quia impossibile est ponere motum, quin ponatur hæc vnio; aut vnionem hanc, quin ponatur motus; & præterea subiectatur hæc vnio in eodem subiecto, in quo debet subiectari motus, & motus in illo subiecto, in quo subiectatur hæc vnio: deinde vnio hæc habet illud ipsum terminum, quem habet motus, nimirum formam, quæ acquiritur per motum: ergo non debent distingui realiter.

Confirmatur: quia nulla est necessitas ponendi aliquid aliud postituum distinctum realiter ab illa vnione, quod sit motus; ergo non debet poni, quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate.

Dices: posset esse vnio illa absque motu, ut si vniretur subiectum

Motus nihil postituum dicit distinctum ab vnione mobilis ad formam.

subiectum formæ, verbi gratia aqua calori in illo ipso instanti in quo producit aqua, ergo est necessitas ponendi aliquid aliud, à quo denominetur aqua moueri ad calorem.

Confirmatur: quia manet illa vnio quando aqua est calefacta transeunte calefactione & motu, ergo vnio illa distinguitur realiter à motu.

Respondeo distinguendo consequens: aliquid aliud prærequisitum ad motum, concedo; aliquid aliud superueniens ipsi mobili, quod dicitur moueri pro illo instanti quo mouetur, nego consequentiā. Itaque ad hoc vt illa vnio habeat denominationem motus, requiritur necessario quod præexistat subiectum quod mouetur; nec hoc negatur in conclusione, & qui id negaret, excitaret tantum quæstionem de nomine. Sed quod asserimus est, quod vt subiectum, quod existebat absque motu, moueatur de nouo, non requiratur aliquid positium, à quo formaliter denominetur moueri, præter illam vnionem: & quando diximus in probatione, quod vnio non posset esse absque motu, hoc intelligendum est sic, vt non possit esse in subiecto præexistente; seu sic, vt non possit aduenire subiecto præexistenti tempore, quin sit motus, & quin moueatur illud subiectum, quod certum est.

19 *Ad confirmationem respondeo* concedendo rotum, sed negando id esse contra conclusionem: nam aliud est quod motus nihil positium dicat distinctum realiter ab vnione; aliud quod nihil dicat aliud præter vnionem.

Et si quæras, quid aliud dicat?

Respondeo, quod dicat præter vnionem, negationem existentie vnionis pro instanti aut tempore immediate præcedenti: nunquam enim potest moueri subiectum aliquod, quin recipiat vnionem ad aliquid, quam vnionem non habuit antecedenter dum existebat absque motu, & quoties aduenit ipsi vnio, quam ante non habuit, quamuis nihil aliud prorsus adueniret ipsi præter vnionem & terminum eius, quem necessario affert secum vnio, non posset non moueri; vnde motus formalissime sumptus est vnio cum negatione existentie pro tempore aut instanti immediate præcedenti, quam negationem solet aliquando Scotus explicare per respectum ad non esse immediate præcedens; quia licet non detur à parte rei aliquis respectus talis, tamen potest intellectus concipere talem respectum in forma aut vnione de nouo producta. Et si quæras, cur non daretur talis respectus, *Respondeo*, quia deberet esse vel realis vel rationis; neutrum autem potest dici: non realis quidem, quia terminus eius non est quid positium, cum sit non esse immediate præcedens; non etiam rationis, quia est independenter ab operatione intellectus, vt supponitur.

Quomodo
distingui-
tur motus
ab actione
& passione.

20 *Ex his patet*, quomodo distinguatur motus ab actione & passione: in sententia enim communi Scotistarum, qui ponunt actionem subiectatam in agente, distinguendum debet motus realiter ab actione, quia motus subiectatur in mobili; quæ autem subiectantur in diuersis realiter subiectis, distinguuntur realiter, maxime si illa subiecta distincta realiter, non faciant vnum per se, quod non contingit in proposito. Nec refert quod aliquando mobile, & agens coincident, vt cum idem mouet seipsum: nam hoc contingit per accidens, & posset illud ipsum mobile eodem motu moueri, quamuis ipsum non moueret se, sed Deus, quod sufficit ad distinguendum realiter, motum & actionem eiusdem mobilis. In eadem etiam sententia Scotistarum, si capiatur pro passione respectus, quo forma formaliter recipit suum esse, etiam motus & passio distinguuntur realiter, quia motus subiectatur in mobili immediate, & passio illa subiectatur in forma, quæ acquiritur per motum. Si vero capiatur passio pro transmutatione subiecti, aut pro illo à quo habet formaliter mobile seu subiectum transire de non forma ad formam, quandoquidem illud sit vnio ipsius cum forma, motus & passio identificabuntur realiter.

In sententia verò aliorum philosophandum est cōformiter ad sua principia, secundum quod identificant actionem & passionem inter se & cum vnione. Nam si identificant actionem, & passionem inter se, & præterea cum

vnione, motus, actio, & passio non distinguuntur realiter; si verò identificent actionem & passionem inter se, sed non cum vnione, motus distinguuntur realiter ab actione & passione; si denique distinguant realiter actionem & passionem; sed passionem identificent cum vnione subiecti ad formam, tum actio distinguuntur realiter à motu, passio vero identificabitur illi. Quid autem dicendum sit à parte rei absolute, patet ex dictis in Logica de actione, & passione.

21 *Addendum autem* hic obiter, non facile posse defendi quod aiunt *Complutenses* citantes alios Thomistas hic disp. 17. n. 13. nempe formalitates actionis, passionis & motus distingui inter se formaliter secluso intellectu, licet in vna entitate modali identificentur: nam in primis secundum ipsos & Thomistas non datur distinctio vlla actualis antecedens operationem intellectus, quæ non sit realis; ergo quæ identificantur inter se aut in alia tercia entitate, non possunt habere vllam distinctionem actuaalem secluso intellectu; nec video quomodo si realiter identificantur aliqua, possint habere distinctionem actuaalem realem.

Relicta
sententia
Complu-
tensium.

Deinde, vel entitas motus potest esse absque entitate actionis, aut è contra; vel habebunt subiecta distincta realiter, vel vnum est principium productionum alterius; vel certe habebunt idem subiectum, & neutrum potest esse absque altero, nec alterum alterius est causa. Si hoc secundum dicatur, ergo non distinguuntur realiter actualiter; alias poterimus dicere quod animalitas & rationalitas sic distinguuntur. Si primum dicatur, ergo non identificabuntur realiter; alias poterimus dicere quod similitudo subiectata in hoc pariete identificetur realiter similitudini subiectata in altero pariete; & quod Pater æternus identificetur realiter Filio, & quod paries identificetur realiter similitudini de nouo sibi aduenienti. Nec refert quod actio & passio, & motus habeant diuersas definitiones, ac ponantur in diuersis prædicamentis; nā hoc nihil facit contra eos, qui tenent prædicamenta non distingui necessario realiter. Contra alios verò, qui putant, prædicamenta distinguuntur realiter, probaret quidem quod distinguerentur realiter, sed ex hoc ipso capite colligeretur, quod non identificarentur realiter.

Eodem modo respondendum est ad illud de definitionibus: nam qui tenebunt ea distinguunt realiter, concedent diuersas definitiones adequatas, & negabunt consequenter identificationem realem eorum. Qui vero dicent illa identificari, negabunt diuersas definitiones adequatas.

22 *Addendum secundo*, contra eosdem, n. 22. motum non habere posse rationem subiecti quo respectu actionis, & passionis: tum quia vel subiectantur inseparabiliter de potentia etiam absoluta in eodem subiecto, & identificabuntur realiter, nec alterum respectu alterius potest esse subiectum quo: vel subiectantur in diuersis subiectis, & sic etiam neutrum respectu alterius potest esse subiectum quo, quia subiectum quo se tenet ex parte subiecti, in quo subiectatur alterum, respectu cuius dicitur subiectum quo. Tum quia impossibile est intelligere, quod aliquid moueatur ad aliquam formam, quin patiatur recipiendo illam formam: ergo non abstrahit motus à passione sic, vt possit esse subiectum quo ipsius, & consequenter falsum est fundamentum Complutensium consistens in eo, quod motus abstrahat à passione.

Motus non
habet ra-
tionem sub-
iecti quo
respectu a-
ctionis, &
passionis.

Quæres, ad quod prædicamentum spectet motus.

23 *Respondeo*, quod ad prædicamentum passionis, non quidem capiendum passionem prout est correlatio actionis, & illud, à quo habet aliquid recipere esse existentie, sed prout dicit illud, à quo habet aliquid pati formaliter loquendo, siue ab agente dante ipsi esse existentie, siue à forma, quæ informat ipsum.

Dices: Philosophus exclusit motum à prædicamentis, & ideo de ipso egit in postprædicamentis.

Respondeo negando antecedens: sed solum non determinauit ipsi proprium prædicamentum distinctum à reliquis: & quia non determinauit ad quod ex reliquis spectauit, ideo de eo seorsum egit in postprædicamentis.

Dis-
tinctio
motus
ab
actione
&
passione.

Vo-
catur
tunc
ab
ipso
tenet

Ex-
tate
ca-
lida
mit-
timus